

OSTAVŠTINA SLAVKA MAĐERA

Legacy of Slavko Mađer

Vedrana Lugić

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci
knjiznica@gkvk.hr

Tihomir Marojević

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci
tmarojevic@gkvk.hr

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

412

UDK / UDC

821.163.42.09Mađer, S.:027.52(497.544Vinkovci)

027.52(497.544Vinkovci):929Mađer, S.

Stručni rad / Professional paper

Primljeno/ Received: 15.10.2021.

Sažetak

Rad tematizira Ostavštinu Slavka Mađera koju je Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci darovala Marija Mađer. Uvodni dio rada govori o povijesti Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci te o uništenju rukopisa koje je Knjižnica čuvala kao i o načinu ponovne izgradnje zbirke rukopisa. Središnji dio rada posvećen je analizi Ostavštine Slavka Mađera. Ostavština je bogata raznovrsnim materijalima kao što su rukopisi, strojopisi, čistopisi, fotografije, sitni tisak i knjižnična građa. Svaka od nabrojanih skupina posebno je analizirana i rad donosi sažeti prikaz analize. Ovim radom po prvi puta se stručnoj javnosti predstavlja Ostavština Slavka Mađera, njegovo stvaralaštvo, a u manjoj mjeri i privatni život. Zbog kompleksnosti i količine cjelokupne Ostavštine nastojalo se što jednostavnije opisati njen sadržaj kao i materijalno stanje. Završni dio teksta govori o važnosti ove Ostavštine za povijest hrvatske književnosti i povijest vinkovačke kulture kao i o potrebi daljnje analize.

Ključne riječi: Slavko Mađer, Marija Mađer, Miroslav Mađer, ostavština, književnost

Summary

The paper deals with the Legacy of Slavko Mađer, which was donated to the Vinkovci City Library Vinkovci by Marija Mađer. The introductory part of the paper talks

about the history of the Vinkovci City Library Vinkovci and the destruction of manuscripts kept by the Library, as well as the method of rebuilding the manuscript collection. The central part of the paper is dedicated to the analysis of the Legacy of Slavko Mađer. The Legacy is rich in a variety of materials such as manuscripts, typescripts, clean sheets, photographs, small print and library materials. Each of these groups is analyzed separately and the paper provides a summary of the analysis. This work presents for the first time to the professional public the Legacy of Slavko Mađer, his work, and to a lesser extent his private life. Due to the complexity and quantity of the entire Legacy, an effort was made to describe its content as well as its material condition as simply as possible. The final part of the text talks about the importance of this legacy for the history of Croatian literature and the history of Vinkovci culture, as well as the need for further analysis.

Keywords: Slavko Mađer, Marija Mađer, Miroslav Mađer, legacy, literature

Uvod

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci najstarija je gradska ustanova u Vinkovcima. Slijednica je Vinkovačke čitaonice koja je osnovana 9. kolovoza 1875. godine.¹ U Vinkovcima je osnovan i najstariji dječji odjel u Hrvatskoj koji je počeo djelovati već 1937. godine.² Kroz povijest je Knjižnica dijelila sudbinu Grada, iznjedrila je brojne vinkovačke ustanove kao što: su Radio Vinkovci, Gradsko kazalište „Joza Ivakić“ Vinkovci, Glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci, Galerija likovnih umjetnosti „Slavko Kopač“ koja je danas ustrojbeno jedinica Gradskog muzeja Vinkovci te brojne manifestacije kao što Dječje vinkovačke jeseni (koje danas organizira Zajednica kulturno umjetničkih društava), Pjesnički susreti (koje danas organizira Duhovno hrašće u Drenovcima), Festival dječje knjige (u suorganizaciji s Vukovarsko-srijemskom županijom i Ogrankom Matice hrvatske u Vinkovcima) te Literarni natječaj Male vinkovačke jeseni.

Svoje najteže trenutke u povijesti Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci doživjela je u noći sa 16. na 17. rujna 1991. godine kada su je srpske snage granatirale te zapalile. Knjižnica je u potpunosti izgorjela te se radi o jedinjoj narodnoj knjižnici koja je do temelja

¹ Mesinger, Bogdan. Vinkovačka čitaonica i knjižnica i kulturno - politička dinamika grada i kraja : 1875 – 1975. Vinkovci : Narodna knjižnica i čitaonica, 1976. Str. 9.

² Dječje knjižnica u Vinkovcima. // Hrvatski branik, 3(XII), 43(1937), str. 2.

uništena u Domovinskom ratu. Uništen je fond od 75 000 knjiga te rukopisi Ivana Kozarca, Josipa Kozarca, Joze Ivakića i Vladimira Kovačića.³ Od trenutka uništenja Knjižnice sustavno se radi na obnavljanju fonda Knjižnice. Rukopisi kao najvredniji dio fonda nepovratno su uništeni u Domovinskom ratu, ali zahvaljujući prof. dr. sc. Sandi Ham sačuvane su barem fotokopije rukopisa Josipa Kozarca jer ih prof. dr. sc. Ham izradila za potrebe doktorskog rada. Sustavan rad na obnovi Zavičajne zbirke rezultirao je pronalaženjem nekoliko rukopisa koji kulturno-povijesno pripadaju Vinkovcima te su vraćeni u Vinkovce. Prvi rukopisi koji su vraćeni u Vinkovce bile su dvije bilježnice Ivana Kozaraca. Godine je 2008. Stjepan Mihelčić, posredovanjem Himze Nuhanovića, Knjižnici darovao rukopis komedije Joze Ivakića *Pouzdaní sastanak*.⁴ Jedna od najvrednijih zbirki rukopisa stiže u Gradsku knjižnicu i čitaonicu Vinkovci krajem 2019. godine kada je praunuk Josipa Kozarca Velimir Šurina darovao Knjižnici veliku količinu rukopisa Josipa Kozarca. Radi se o najvećoj zbirci rukopisa Josipa Kozarca u Republici Hrvatskoj, neprocjenjive materijalne i kulturne vrijednosti.⁵

Godine 2020. Marija Mađer (supruga Miroslava Mađera⁶) poklonila je Gradskoj knjižnici i čitaonici dvije ostavštine. Radi se o ostavštini Miroslava Mađera i Slavka Mađera. U razgovoru je Marija Mađer otkrila kako je suprug Miroslav, oduvijek sebe i brata smatrao Vinkovčanima te da sve što su stvorili kulturno-povijesno pripada Vinkovcima. Marija Mađer je također rekla kako je i želja Miroslava Mađera bila da ostavštine u konačnici završe u Vinkovcima, iako joj to nikada Miroslav nije izravno rekao. Iz ovih je razloga Marija Mađer odabrala Gradsku knjižnicu i čitaonicu Vinkovci kao ustanovu kojoj će darovati spomenute ostavštine. Bitno je naglasiti kako je Marija Mađer darovnicom koju je potpisala prepustila i autorska prava na cjelokupnu Ostavštinu Slavka Mađera. Kako je Slavko Mađer manje poznat javnosti, u Gradskoj je knjižnici i čitaonici Vinkovci odlučeno da se prvo analizira ostavština Slavka Mađera. Kada govorimo o segmentu Ostavštine koji se odnosi na rukopise i strojopise treba reći da ona broji 1265 stranica rukopisa Slavka Mađera, 12 stranica rukopisa Miroslava Mađera, dvije rukopisne

³ Širić, Ružica. Vinkovačka Knjižnica od 1992. godine do 2000. godine. // Knjižničarstvo : glasnik Društva knjižničara Slavonije i Baranje 4, 1-2(2000), str. 72.

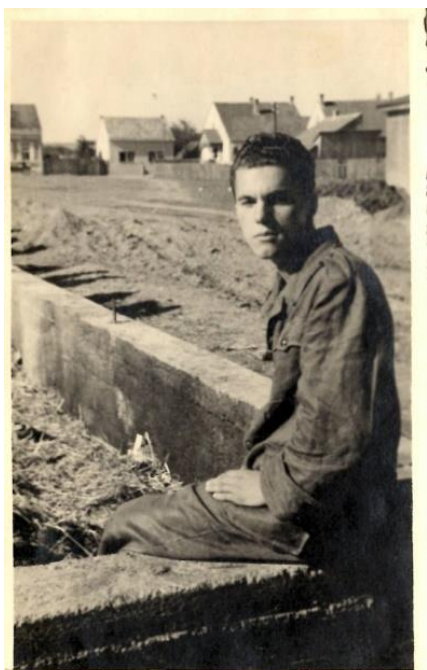
⁴ Pezer, Iva. Autograf Joze Ivakića darovan Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. // Novosti: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 42(2008.). URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/75> (2022-02-23)

⁵ Ham, Sanda. Nova rukopisna zbirka Josipa Kozarca. // Nova rukopisna zbirka Josipa Kozarca. / uredili Kristina Videković i Tihomir Marojević. Vinkovci: Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, 2021., str. 9.

⁶ Zbog razlikovanja imena Miroslava Mađera i Slavka Mađera u ovom tekstu se neće koristiti umjetničko ime Miroslav Slavko Mađer koje je nastalo nakon smrti Slavka Mađera.

stranice Nade Pivac, po jednu stranicu rukopisa Marije Mađer i Duška Cara, četiri nepoznate rukopisne stranice, 110 stranica čistopisa i 338 stranica strojopisa. Isto tako mora se naglasiti kako broj stranica rukopisa Slavka Mađera treba uzeti s rezervom jer je jedan broj rukopisnih kartica je dosta oštećen pa se može naknadno utvrditi da je taj broj nešto veći ili manji, ali ne može previše odstupati.

Slavko Mađer

Slika 1. Slavko Mađer 1941.

Slavko Mađer, književnik, rođen je u Rumi 13. kolovoza 1922. godine. Zbog službe oca Martina, Mađeri su živjeli u Glini i Sisku. U Vinkovce dolaze zahvaljujući majci Luciji koja je željela živjeti što bliže Hrtkocima iz kojih su Mađeri odselili, a Vinkovci su bili najbliže administrativno središte u kojem je Martin Mađer mogao raditi. U književnom smislu Sisak i Glina nisu ostavile traga na Slavka Mađera. Tada je više sklonosti pokazivao ka slikarstvu. U Vinkovce Mađeri doseljavaju 1938. godine. Slavko Mađer maturirao je u vinkovačkoj Gimnaziji gdje se počeo zanimati za književnost te je često boravio u krugu učenika sličnih afiniteta kao što su Đuro Šnajder, Dionizije Švagelj, Franja Žanić.⁷

U Zagrebu je studirao pravo. Ubrzo je obolio od plućne tuberkuloze. Nakon rata kratko je radio kao novinar u Glasu Slavonije, a zatim u propagandnom odjelu Jugoslavenske narodno-oslobodilačke fronte (JNOF).⁸ Prvu je pjesmu *Djedu* objavio u časopisu *Omladina*. Bio je samonikla i osebujna pjesnička osobnost. Mađer je pretežno slobodnim stihom uspostavljao motivsko-tematsku vezu između doživljaja prirode i smrti, pri čemu ne izostavlja ni poetski bunt protiv kaotične i represivne stvarnosti. Zaokupljen nutrinom i težnjom za oslobođenjem od sviju spona, opterećen osjećajima iskorijenjenosti i odmetnutosti od obiteljskoga kruga te nemoći prevladavanja provincijske skučenosti, ispovijeda lutalački nemir, sjetnu zanesenost ljepotom rodnoga kraja i zavičajnoga podneblja. Veći je dio pjesničke ostavštine objavio

⁷ Mađer, Miroslav. Brat. // Godišnjak Ogranka Matice hrvatske Vinkovci, 10(1992), str. 50-51.

⁸ Mađer, Slavko. // Hrvatski biografski leksikon. URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12030> (2022-02-23)

mlađi brat pod zajedničkim imenom Miroslav Slavko Mađer u zbirkama *Mislim na sunce*, *Raskršće vjetra* i *Izabrane pjesme*.

Slavko Mađer umro je 24. rujna 1946. godine, od plućne tuberkuloze u lječilištu u Novom Marofu. Pokopan je u Hrtkocima, a naknadno je ekshumiran i prenesen na vinkovačko Groblje.⁹

Povratak Ostvaštine

Ostavština se definira kao materijalna i duhovna dobra koja ostaju nakon nečije smrti te ono što nasljeđuju buduće generacije.¹⁰ Arhivsko tumačenje jest nešto šire i ono definira ostavštinu kao pisanu ostavštinu pojedinih osoba, njihovi službeni spisi, dnevnici, njihova književna, filozofska i znanstvena djela, kao i njihova korespondencija.¹¹ Analizirajući strukturu darovanih materijala i dokumenata Slavka Mađera (o čemu će se govoriti u drugom dijelu rada) jasno je kako se u ovome slučaju radi o ostavštini. Darovi mogu u knjižnicu prispjeti željom darovatelja (*slučajni*), ali mogu biti i *izazvani* (kada knjižnica zamoli darovanje određene građe od drugih ustanova ili pojedinca).¹² Prema ovoj je definiciji jasno kako je Ostavština Slavka Mađera slučajni dar. Katica Tadić definira još jednu vrstu dara – *legat*, u slučaju kada pojedinac oporučno ostavlja vlastitu knjižnicu¹³ određenoj ustanovi. Možemo zaključiti kako ova Ostavština nije legat jer je u Knjižnicu stigla posredno preko druge osobe (Marije Mađer). Kako se radi o uglednoj osobi (Slavku Mađeru), ova se Ostavština ipak tretira kao legat pa će biti obrađena i dostupna za korištenje kao zasebna cjelina.¹⁴

Kao što je rečeno, godine 2020. Marija Mađer, supruga pokojnog vinkovačkog pjesnika Miroslava Mađera Knjižnici je darovale dvije ostavštine – supruga Miroslava i njegova brata Slavka. Zbirka koju tematizira ovaj rad predstavlja jedinu sačuvanu ostavštinu Slavka Mađera. Detaljna analiza će zasigurno potrajati još nekoliko godina jer je vrlo malo izvora o Slavku Mađer, a najveći poznavatelj (možemo reći i jedini) njegova života i rada je bio Slavkov brat Miroslav koji je preminuo 2015. godine. Ostavština Slavka Mađera sastojala se od svega jedne kutije. Međutim, otvorivši tu kutiju brzo se zaključilo

⁹ Šalić, Tomo. Vinkovački leksikon. Vinkovci: vlast. nakl., 2007., str. 259.

¹⁰ Anić, Vladimir. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Zagreb: Nov liber, 2003. Str. 964.

¹¹ Kolanović, Josip. Spome-muzeji književnika i književni arhivi. // Muzeologija 43/44(2007), str. 11.

¹² Tadić, Katica. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994. Str.31.

¹³ Isto.

¹⁴ Isto, str. 32.

kako analiza neće biti ni malo jednostavna jer se radilo o velikoj količini rukopisnih i strojopisnih kartica te drugih materijala.

Materijalna i sadržajna analiza Ostavštine

Materijalna je analiza predstavljala prvi korak u istraživanju Ostavštine Slavka Mađera. Dokumenti nisu bili složeni prema određenom kriteriju pa je bilo nužno razvrstavanje s obzirom na vrstu i sadržaj. Nakon nekoliko mjeseci rada utvrđeno je kako je Ostavština šarolika (u svakom pogledu) te je razvrstana u nekoliko skupina:

- rukopisi
- strojopisi
- dokumenti
- likovni radovi
- fotografski materijali
- sitotisak
- novinski članci
- knjižna građa

Ova se podjela temelji na arhivističkim načelima podjele građe, ali su ta načela prilagođena specifičnostima ove zbirke i potrebama Knjižnice.

Sadržajna analiza značila je korak dalje u istraživanju Ostavštine Slavka Mađera pa su nakon materijalne analize uzeti dodatni materijalni kriteriji kao što su formati te sadržaj na dokumentima. Sadržajnom se analizom željelo skupine s većom količinom materijala razvrstati prema određenom kriteriju na podskupine. Ovaj je postupak bilo nužno izvršiti kako bi se olakšalo čuvanje i zaštita Ostavštine te pronalaženje određenog dokumenta u budućnosti. Kako se radi o šarolikoj građi, kriteriji po kojem se razvrstavalo na podskupine mijenjao se od skupine do skupine. Na ovaj se način željelo izlučiti izrazito oštećenu te nečitljivu građu koja će biti predmetom dodatnih istraživanja. Paralelno s ovom analizom radio se i popis svih jedinica zastupljenih u Ostavštini. Kako je Ostavština u velikoj mjeri nesređena, dio je dokumenata i oštećen, neki od grafitnih rukopisa su dosta nečitljivi, ne može se s potpunom sigurnošću govoriti o broju jedinica.

Rukopisi

Eva Verona rukopise definira kao zapis ili tekst pisan rukom ili pisaćim strojem.¹⁵ Rukopisom se smatra djelo koje nije tiskano, a u nakladništvu i tiskarstvu to je i izvornik i autograf (pisan rukom samog autora) nekog djela. Može biti povijesni, arhivski dokument, pisano djelo, izložbeni eksponat u muzeju, knjižnici, arhivu ili negdje drugdje.¹⁶

Ovaj rad pod pojmom *rukopis* tretirat će samo sadržaje koji su pisani rukom. Zbog količine, strojopisi čine posebnu skupinu materijala te će se kao takvi i posebno interpretirati. Cjelokupna Ostavština Slavka Mađera vrlo je šarolika u svakom segmentu pa i u segmentu rukopisa. Analizom je utvrđeno kako se u Ostavštini Slavka Mađera nalaze:

- autografi
- čistopisi
- pisma
- dopisnice

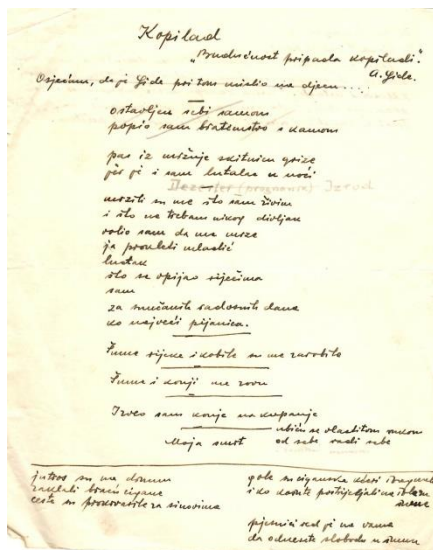
Najveći dio rukopisa pripada Slavku Mađeru. Uz njega su u zbirci zastupljeni i rukopisi Miroslava Mađera, Nade Pivac, Duška Cara, Lucije Mađer kao i nekoliko kartica rukopisa kojima se nije utvrdilo autorstvo.

Autografi Slavka Mađera sastoje se od 213 stranica pjesama. Pjesme koje su pisane u njegovoj ranijoj mladosti tematiziraju mladenačke teme kao što je ljubav i djevojke (*Male gimnazijalke izlaze iz škole, Grad priča o voljenoj djevojci...*). Kasnije se počinju pojavljivati pjesme o majki, djedu, baki i zavičaju (tematiziraju se konji, šume, žito, polja) koje nastaju kao posljedica njegova čestog izbjivanja iz obiteljskog okruženja i poznatih sredina, Vinkovaca i Osijeka, prvo kao posljedica posla, a kasnije kao posljedica njegova liječenja u Varaždinu i Novom Marofu (*Park divljih kestena, Šume rijeke i kobile su me zarobile, Pismo jednoj dobroj ženi: materi moje matere, Mati mi čestita 19. rođendan i ne voli što sam pjesnik, Odgovor na djedovo pismo ...*). Pred kraj života pojavljuju se pjesme u kojima Slavko Mađer na određeni način predosjeća da mu se bliži kraj te su mu često motivi smrt, pokopi i drugo (*Bolestan, Tugo, Suze*). Od 213 stranica gotovo potpuno je

¹⁵ Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: Dio 1 : Odrednice i redalice. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986. Str. 387.

¹⁶ Katić-Piljušić, Mirisa. Rukopisi u Knjižnici Državnog arhiva u Zadru. // Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Vol. No. 53, 2011., str. 387-388.

nečitljivo 37 stranica. Razlog tome je bolest Slavka Mađera. Rukopis koji u početku graniči s krasopisom, napretkom bolesti postaje sve neuredniji te na samom kraju života Slavka Mađera postaje potpuno nečitljiv. Ovi nečitljivi rukopisi u smislu istraživanja stvaralaštva Slavka Mađera nemaju veliku vrijednost, ali nude mogućnost muzealizacije književnosti.¹⁷

Slika 2. Rukopis pjesme *Kopilad*

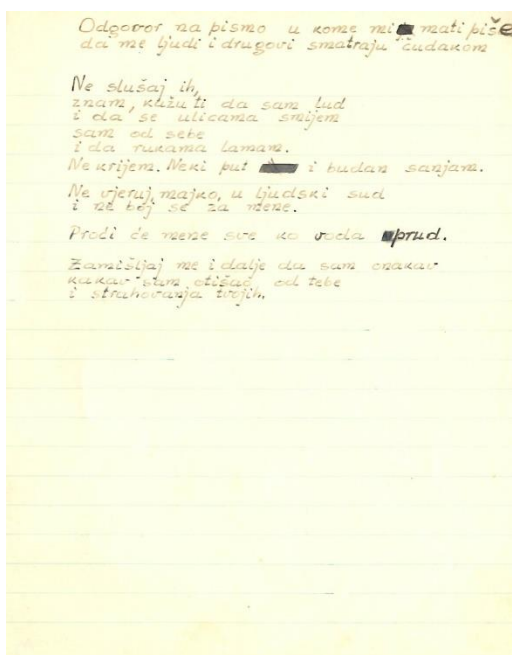
Uz izdvojene rukopisne kartice Ostavština sadrži i 12 necjelovitih bilježnica s 413 stranica rukopisa. Sadržaji su bilježnica različiti. U njima se mogu naći prijepisi djela drugih autora (Miroslav Krleža – *Na rubu pameti*), književno-kritički tekstovi (Janko Polić Kamov) te bilježnice s rukopisima pjesama.

Čistopisi koji se nalaze u Ostavštini Slavka Mađera donose prve nedoumice. Čistopis je prema Aniću *ono što je prepisano učisto, ono što je dobiveno prepisivanjem iz koncepta, konačna verzija rukopisa*.¹⁸ S obzirom na pročišćenost tekstova možemo reći da se u Ostavštini Slavka Mađera nalazi velika količina čistopisa, iako na pojedinim dokumentima postoje intervencije u tekstu kao što su precrtavanje crnim flomasterom kako se ne bi vidio dio teksta. Pretpostaviti nam je da je prilikom prepisivanja došlo do pogreške koja se na ovaj način otklanjala. Druga nedoumica koja postoji kod čistopisa se dotiče osobe koja ih je načinila. Analizirajući rukopis Slavka Mađera kroz godine, kao i datiranje koje je prisutno kod određenih čistopisa i strojopisa, s velikom vjerojatnošću

¹⁷ Špoljarić, Marijana; Krpeljević, Ljiljana. Ostavština Rudolfa Franjina Magjera u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek. // Knjižničarstvo: Glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, 13, 2(2013), str. 28.

¹⁸ Aniće, Vladimir. Nav. dj., str. 170.

možemo reći kako ih je načinio Miroslav Mađer. Do ovoga se zaključka došlo jer je rukopis Slavka Mađera pred kraj života, kako je već rečeno, bio dosta neuredan kao posljedica lošeg zdravlja pa je malo vjerojatno da su mu bolest i njegovo fizičko stanje dozvolili da načini ovoliku količinu čistopisa. Radi se o 123 stranice čistopisa na kojima se nalazi 102 naslova pjesama (za pojedine pjesme postoji više primjeraka čistopisa). Od 102 pjesme koje se nalaze u čistopisima, njih 35 se može naći i u rukopisima, a 50 i u strojopisima, što nam sugerira da je jedan dio rukopisne Ostavštine Slavka Mađera još uvijek neotkriven.

Slika 3. Čistopis pjesme *Odgovor na pismo u kome mi je mati pisala da me ljudi smatraju čudakom*

Uz rukopise pjesmama, u Ostavštini se nalazi još i deset pisama Slavka Mađera, od kojih je pet pisama pisao bratu Miroslavu, jedno pismo tetki Vinki, pismo majki Luciji i djedu i pismo Vladi, Anki i Miroslavu, a za dva pisma nije utvrđen primatelj. Uz pisma, govoreći o korespondenciji, zastupljene su i četiri dopisnice. Tri je dopisnice pisao bratu, a jednu majki Luciji. Radi se o intimnim, privatnim dopisima. Slavko Mađer pokojan je preko 70 godina, ali njegovu privatnost i intimu i dalje treba poštivati pa će sadržaj pisama ostati i dalje u velikoj mjeri neotkriven. Ono što treba reći kako se iz njih može iščitati izuzetno poštovanje prema majci, baki i djedu te neizmjerana ljubav prema bratu Miroslavu.

Treba spomenuti i rukopisni dnevnik Slavka Mađera, koji je u dosta lošem stanju. Rasut je i teško čitljiv. Radi se o 452 stranice rukopisa koje su nastale između 1939. i 1943. godine.

Osim dnevnika, Ostavština sadrži i bilježnicu iz matematike Slavka Mađera iz osmog razreda koja se sastoji od 156 stranica B5 formata te još četiri izdvojene stranice A4 formata. Posljednji sačuvani rukopisi Slavka Mađera su sedam stranica bilješki iz francuskog jezika.

U Ostavštini se nalaze, kao što je rečeno, i rukopisi drugih autora pa treba spomenuti i tri pisma Miroslava Mađera, pismo Nade Pivac, poruke Duška Cara i Lucije Mađer te pisma nepoznatih pošiljatelja. Ova pisma daju dodanu vrijednost Ostavštini jer se radi o poznatim i uglednim osobama. Vrijednost rukopisa Miroslava Mađera ne treba posebno naglašavati jer se radi o velikanu hrvatske književnosti. Pismo Nade Pivac od 4. kolovoza 1945. godine je za Vinkovce izuzetno vrijedno jer se radi o velikoj hrvatskoj umjetnici koja je od 1942. do 1961. godine živjela u Vinkovcima,¹⁹ a ujedno predstavlja i jedini poznati rukopis Nade Pivac.

Strojopisi

Strojopisi prema prethodno spomenutom određenju Eve Verone također spadaju u rukopise, no zbog količine sadržaja ovom su prilikom tretirani kao posebna vrsta dokumenata. Radi se o 331 jedinici, od kojih 330 čine zasebni listovi (s jednakim brojem stranica jer su svi strojopisi jednostrano ispisani), a postoji i jedna bilježnica od 40 stranica. Bilježnica se sastoji od pjesama koje su podijeljene u cikluse *Kopilad*, *Kose*, *Lirika mira*, *Pisma*, *Preobraženja*, *Ruke*, *Šumi ravan* i *U tuđini*. Ukupno je u strojopisima zastupljen 141 naslov pjesama. Kao što je rečeno njih 50 se nalazi i u čistopisima, a 34 i u rukopisima.

Kao i u slučaju čistopisa i kod strojopisa postoji nedoumica oko osobe koja ih je načinila. Zaključak je identičan zaključku koji je već naveden kod čistopisa. Zbog fizičkog stanja Slavka Mađera vjerojatno ih je načinio Miroslav Mađer. Ovoj tezi ide u prilog pet stranica strojopisa Miroslava Mađera u kojima objašnjava kako se ostavština Slavka Mađera skupljala i nakon njegove smrti.

¹⁹ Pavić, Stjepan. Put u plavo nebo. // *Vijenac*, 367(2008). URL: [https://www.matica.hr/vijenac/367/r/knjizevnost/\(2022-02-23\)](https://www.matica.hr/vijenac/367/r/knjizevnost/(2022-02-23))

Dokumenti

Dijelom Ostavštine jest niz osobnih dokumenata Slavka Mađera. Za njih možemo reći da su prije muzejski i arhivski materijali, ali zajedno s fotografijama i likovnim radovima o kojim će biti riječi kasnije, čine cjelinu te gube svoja pojedinačna značenja i zajedno stvaraju novi značenjski sklop, međusobno utječući na svoje odrednice.²⁰ Njihova je svrha očuvati uspomenu na književnika kao i na svijet koji je književnik stvorio.²¹

U Ostavštini se nalazi svega osam dokumenata. Najstariji je Krsni list Slavka Mađera od 21. kolovoza 1922. godine. Neki su dokumenti nastali i nakon smrti Slavka Mađera kao što su Smrtni list od 25. rujna 1946. godine te Zahtjev Općini Ruma za ekshumaciju posmrtnih ostatak Slavka Mađera iz 1973. godine. Osim spomenutih dokumenata, tu su još: Zahtjev Slavka Mađera za izdavanje svjedodžbe, Svjedodžba zrelosti Slavka Mađera izdana od Državne gimnazije u Vinkovcima od 13. lipnja 1941. godine, Bolnička potvrda Slavka Mađera od 5. travnja. 1945. godine, Očitovanje o odlasku iz bolnice na vlastitu odgovornost te Potvrda o pohađanju Pravnog fakulteta od 21. prosinca 1945. godine.

Likovni radovi

Na početku teksta rečeno je kako je Slavko Mađer prije dolaska u Vinkovce više afiniteta i sklonosti imao prema slikarstvu. Do sada su njegovi likovni radovi bili nepoznati javnosti. U Ostavštini je pronađeno pet crteža te jedan rad temperom (*Jelen*) na poleđini kojeg stoji rukopisna bilješka da se radi o učeničkom radu Slavka Mađera. Nažalost ovaj rad je oštećen, poderan je na dva dijela te je lijepljen. Ostali radovi su načinjeni grafitnom olovkom, bojicama i tintom. Treba reći kako nekoliko ilustracija postoji i uz rukopise pjesama.

²⁰ Horić, Andrea. Knjiga kao izložbeni objekt u knjižnici. // Muzeologija 48/49(2012), str. 38-45.

²¹ Sardelić, Sani. Književnik u muzeju: Memorijalna zbirka Petra Šegedina. // Muzeologija 48/49(2012), str. 263-273.

Slika 4. Učenički rad Slavka Mađera

Fotografski materijali

Fotografije su široj javnosti u pravilu najzanimljiviji dio Ostavštine jer često prikazuju poznate lokalitete i osobe. U Ostavštini su pronađene tri vrste fotografskih materijala:

- 15 izvornih fotografija
- 8 novoizrađenih kopija starih fotografija
- 15 negativa fotografija.

Za potrebe analize Ostavštine bilo je nužno razviti i negative fotografija. Radi se o negativima koji su korišteni za pripremu kataloga Bogdana Mesingera *Slavko Mađer : 1922-1946 : u povodu pedeset godišnjice rođenja* iz 1972. godine, u izdanju Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Utvrđeno je kako nisu svi negativni iskoristeni za ovo izdanje, ali su vjerojatno korišteni u izložbi povodom koje je nastao ovaj katalog. U nizu sačuvanih fotografija samo su četiri poznate javnosti, a njih 13 do sada su potpuno nepoznate fotografije, od kojih su dvije nastale izradom negativa te o njima ne postoje podaci kao što su mjesto i vrijeme nastanka fotografija. Fotografije su nastajale od sredine 1920-ih (gdje se mogu vidjeti braća Mađer u vrlo ranoj mladosti) do 1945./46. godine na kojim je Slavko Mađer već odrasla osoba. Lokacije na kojima su fotografije nastajale prate život Slavka Mađera, od onih prvih koje su fotografirane u Glini, preko tinejdžerski fotografija nastalih u Vinkovcima, do fotografija koje prikazuju Slavka Mađera u Osijeku.

Dio fotografske ostavštine čine skupni ili individualni portreti obitelji Mađer, fotografija s ekshumacije Slavka Mađera iz 1973. godine, fotografija iz stana obitelji Mađer te fotografija spomen-ploče Slavku Mađeru koja se nalazila u Vinkovcima.

Slika 5. Braća Mađer

**Slika 6. Slavko Mađer
na obali Drave u
Osijeku 1945.**

Sitni tisak

Sitnog je tiska vrlo malo u Ostavštini. Pronađeno je devet razglednica koje u većini slučajeva sadrže motive polja, a što još jednom potvrđuje zaokupljenost Slavka Mađera zavičajem. U dijelu Ostavštine koju čini sitni tisak pronađene su i četiri Pozivnice za *Književno večer posvećenu Slavku Mađeru* koja se održala 12. studenoga 1971. godine, dvije Pozivnice za *Književno večer posvećenu Slavku Mađeru* koja se održala 5. ožujka 1970. godine, Program Vinkovačkih jeseni iz 1972. godine čijim je dijelom bila i Svečanost otkrivanja spomen-ploče Slavka Mađera²² te Članska iskaznica KUD-a „Slavko Mađer“ Cerić iz 1970. godine.

Članci

Miroslav Mađer koji je godinama čuvao i nadopunjavao Ostavštinu Slavka Mađera, redovno je skupljao članke iz novina i časopisa u kojima se govori o Slavku Mađeru kao i stranice novina i časopisa na kojima su objavljene njegove pjesme. Nažalost, kako je

²² Marojević, Tihomir. : (vinkovačke spomen-ploče). Vinkovci : Povijesno i športsko društvo Hrvatski sokol, 2021. Str. 95.

Miroslav Mađer izrezivao članke, ponekad je nemoguće utvrditi o kojim novinama i časopisima se radi. Pronađeno je 50 jedinica koje sadrže 37 naslova članaka.

Knjižna građa

Količina knjižne građe u Ostavštini jest neznatna. Radi se od 12 jedinica građe, odnosno šest naslova, a to su:

- Babić, Nada; Golem, Dinka; Jelčić, Dunja. *Dveri riječi* : [hrvatska čitanka za 7. razred osnovne škole]. Zagreb : Profil, 2009.
- Mađer, Slavko. *Lovac mirisa*. Vinkovci : Privlačica, 1994.
- Mađer, Slavko; Mađer, Miroslav. *Izabrane pjesme*. Zagreb; Vinkovci : Matica hrvatska, 1969.
- Mađer, Slavko. *Osamljenost krvi : pjesme*. Subotica : Rukovet, 1972.
- Mesinger, Bogdan. *Slavko Mađer : u povodu pedeset godišnjice rođenja* izdaje Narodna knjižnica u Vinkovcima. Vinkovci : Narodna knjižnica Vinkovci, 1972. (sedam primjeraka)
- Časopis *Stih* 1, 1(1976)

Izuzetno je zanimljiv, i s knjižničarske strane vrijedan, naslov *Dveri riječi* jer se na koricama ove monografije nalaze rukopisi Stjepana Lice i Enesa Kiševića.

Zaključak

Za Slavka Mađera možemo reći kako je *najnepoznatiji pisac od svih poznatih pisaca*. Njegova je ostavština godinama čuvana od brata Miroslava i kao takva je bila nepoznata i u velikoj mjeri nedostupna javnosti. Dio ostavštine bilo je i pismo Miroslava Mađera koji se na određeni način ispričao osobi koja će jednog dana istraživati Ostavštinu Slavka Mađera jer je ona ostala nesređena, a i zub vremena je učinio određenu štetu pojedinim dokumentima. Na pojedinim dokumentima je tinta (rukopisna ili strojopisna) izbljedila. Također, grafitni rukopisi su često bili na lošem papiru ili su se izmrljali do te mjere da su potpuno nečitljivi. Smrću Miroslava Mađera 2015. godine ostali smo bez jedinog poznavatelja djela Slavka Mađera. To je uvelike otežalo analizu jer nije postojao stručnjak koji bi svojim znanjem mogao pomoći u tumačenju ove Ostavštine. Možemo zaključiti kako je Ostavština Slavka Mađera pristigla u Knjižnicu nekoliko godina prekasno stoga će vjerojatno jedan dio Ostavštine zauvijek ostati nerastumačen.

U svakom slučaju Ostavština Slavka Mađera temelj je koji će konačno omogućiti istraživanje cjelokupnog stvaralaštva ovog velikog vinkovačkog i hrvatskog pjesnika. Nakon analize književne i književno-kritičke ostavštine Slavka Mađera vjerujemo da će Slavko Mađer konačno zauzeti mjesto u povijesti hrvatske književnosti koje zaslužuje te da će na neki način izaći iz sjene svoga brata. Njegova prepoznatljivost u književnosti te istovremena neistraženost nam nalažu da daljnjim proučavanjem ove Ostavštine predstavimo javnosti sve relevantne spoznaje o književnom radu Slavka Mađera, ali općenito i o književnom i kulturnom životu u Slavoniji za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Osim znanstvenog potencijala, Ostavština daje velike mogućnosti muzealizacije i razvoja kulturno-znanstvenog turizma što će privući u Knjižnicu ne samo znanstvenik i istraživače, već i laike, studente i druge korisnike Knjižnice.

Literatura

Anić, Vladimir. Veliki rječnik hrvatskog jezika. Zagreb: Nov liber, 2003.

Dječje knjižnica u Vinkovcima. // Hrvatski branik, 3(XII), 43(1937), str. 2.

Ham, Sanda. Nova rukopisna zbirka Josipa Kozarca. // Nova rukopisna zbirka Josipa Kozarca. / uredili Kristina Videković i Tihomir Marojević. Vinkovci: Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, 2021., str. 7-21.

Horić, Andrea. Knjiga kao izložbeni objekt u knjižnici. // Muzeologija 48/49(2012), str. 38-45.

Katić-Piljušić, Mirisa. Rukopisi u Knjižnici Državnog arhiva u Zadru. // Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Vol. No. 53, 2011., str. 387-417.

Kolanović, Josip. Spomen-muzeji književnika i književni arhivi. // Muzeologija 43/44(2007), str. 9-25.

Mađer, Miroslav. Brat. // Godišnjak Ogranka Matice hrvatske Vinkovci, 10(1992), str. 50-51.

Mađer, Slavko. // Hrvatski biografski leksikon. URL:
<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12030> (2022-02-23)

Marojević, Tihomir. : (vinkovačke spomen-ploče). Vinkovci : Povijesno i športsko društvo Hrvatski sokol, 2021.

Mesinger, Bogdan. Vinkovačka čitaonica i knjižnica i kulturno - politička dinamika grada i kraja : 1875 – 1975. Vinkovci : Narodna knjižnica i čitaonica, 1976.

Pavić, Stjepan. Put u plavo nebo. // Vijenac, 367(2008). URL:
<https://www.matica.hr/vijenac/367/r/knjizevnost/> (2022-02-23)

Pezer, Iva. Autograf Joze Ivakića darovan Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. // Novosti: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 42(2008.). URL:
<https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/75> (2022-02-23)

Sardelić, Sani. Književnik u muzeju: Memorijalna zbirka Petra Šegedina. // Muzeologija 48/49(2012), str. 263-273.

Šalić, Tomo. Vinkovački leksikon. Vinkovci: vlast. nakl., 2007.

Širić, Ružica. Vinkovačka Knjižnica od 1992. godine do 2000. godine. // Knjižničarstvo : glasnik Društva knjižničara Slavonije i Baranje 4, 1-2(2000), str. 72-74.

Špoljarić, Marijana; Krpeljević, Ljiljana. Ostavština Rudolfa Franjina Magjera u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek. // Knjižničarstvo: Glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, 13, 2(2013), str. 19-35.

Tadić, Katica. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994.

Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: Dio 1 : Odrednice i redalice. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.